

Finantsinspeksioon

Krediidasutused
Krediidiandjad
Kredidivahendajad

11.04.2023 nr 4.11-3.1/2141

Märgukiri

Krediidi kulukuse määra ülempiiri järgimine lepingutes, millega võimaldatakse krediit korduvalt kasutusse võtta

Käesolev märgukiri kohaldub finantsjärelevalve subjektist krediidasutustele, välisriikide krediidasutuste filiaalidele, krediidiandjatele, erandi alusel tegutsevatele krediidiandjatele (edaspidi koos nimetatud kui krediidiandja) ja kredidivahendajatele¹, kes väljastavad tarbijatele pika tähtajaga või tähtajatuid krediidilepinguid, millega võimaldatakse tarbijale kindlaksmääratud krediidilimit, mida tarbija saab korduvat kasutusse võtta ja mille kasutusse võtmiseks tuleb tarbijal krediidiandjale esitada täiendav tahteavaldus väljamaksetaotluse näol, mille täitmisest on krediidiandjal võimalus keelduda (st krediidiliini ja krediikonto lepingud).

Finantsinspeksioon annab välja märgukirja, et juhtida tähelepanu krediidi kulukuse määra ülempiiri regulatsioonile. Märgukirjaga seatakse finantsjärelevalve subjektidele ootus järgida krediidi kulukuse määra ülempiiri iga krediidisumma väljastamisel, sh sellistel juhtudel, kus tarbijal on võimalik krediiti korduvalt krediidi ülempiiri ulatuses kasutusse võtta.

1. Pädevus

- 1.1. Finantsinspeksiooni seaduse (edaspidi FIS) § 2 lõike 1 kohaselt on riiklik finantsjärelevalve FIS tähenduses järelevalve riikliku finantsjärelevalve subjektide (edaspidi finantsjärelevalve subjekt) üle ning FIS-is, krediidasutuste seaduses (edaspidi KAS), krediidiandjate ja -vahendajate seaduses (edaspidi KAVS), kindlustustegevuse seaduses, investeerimisfondide seaduses, kogumispensionide seaduses, väärtpaberituru seaduses, liikluskindlustuse seaduses, makseasutuste ja e-raha asutuste seaduses, pandikirjaseaduses ja väärtpaberite registri pidamise seaduses ning nende alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud tegevuse üle.
- 1.2. Tulenevalt FIS § 3 lõikest 1 teostatakse finantsjärelevalvet finantssektori stabiilsuse, usaldusväarsuse ja läbipaistvuse ning toimimise efektiivsuse suurendamise, süsteemsete riskide vähendamise ning finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamisele kaasaaitamise eesmärgil, et kaitsta klientide ja investorite huve nende vahendite säilimisel ning seeläbi toetada Eesti rahasüsteemi stabiilsust.
- 1.3. KAS § 96 lõike 1 alusel teostab krediidasutuste tegevuse üle järelevalvet Finantsinspeksioon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 575/2013, nõukogu määruses (EL) nr 1024/2013, FIS-is, KAS-is ja nende alusel antud õigusaktides sätestatud alustel ja korras.

¹ Kredidivahendajatele on käesolev märgukiri suunatud ulatuses, mis tulenevalt nende äritegevusest on võimalik ja asjakohane.

Finantsinspeksioon

- 1.4. KAVS § 79 kohaselt teostab Finantsinspeksioon järelevalvet krediidiandja või -vahendaja tegevuse üle vastavalt KAVS-ile, Finantsinspeksiooni seadusele ja muudele krediidiandja või -vahendaja tegevust reguleerivatele õigusaktidele ning nende alusel välja antud õigusaktides sätestatud korras.
- 1.5. Finantsinspeksioon peab vajalikuks juhtida turuosaliste tähelepanu krediidi kulukuse määra ülempiiri nõuetele.

2. Krediidiliini ja krediidikonto lepingud

- 2.1. Käesoleva märgukirja tähenduses käsitletakse krediidiliini ja krediidikonto lepingutena selliseid lepinguid, millel on järgmised omadused:
 - 2.1.1. tarbijale määratakse krediidilimiit, mida ta võib kasutada korduvalt kuni krediidilimiidi täitumiseni;
 - 2.1.2. tarbija tasub intressi tegelikult kasutusse võetud summadelt;
 - 2.1.3. kasutamata krediidi suurus väheneb ja suureneb, olenevalt sellest, kui palju tarbija raha kasutusse võtab ja seejärel tagasi maksab;
 - 2.1.4. leping on sõlmitud pika tähtajaga või tähtajatult;
 - 2.1.5. krediidiandjal on õigus seada krediidi kasutusse võtmisele eeltingimused (nt vähim summa) ja keelduda krediidi kasutusse andmisest.
- 2.2. Krediidiliini ja krediidikonto puhul peab Finantsinspeksioon seega silmas pika tähtajaga või tähtajatuid krediidilepinguid, mille raames võimaldatakse tarbijale kindlaksmääratud krediidilimiit, mida tarbija saab korduvalt kasutusse võtta. Krediidiliini ja krediidikonto lepingud ei ole tavapäraselt seotud krediidiasutuses või makseasutuses avatud maksekontoga. Tarbija saab väljamakseid nõuda näiteks krediidiandja või asjakohasel juhul kredidivahendaja veebilehe või äpi abil.

3. Krediidi kulukuse määra ülempiiri regulatsioon

- 3.1. Tarbija jaoks on krediidi võtmisel krediidi kulukuse aastamäär kui krediidi kogumaksumus keskse tähtsusega, kuna võimaldab tarbijal hinnata majanduslikust seisukohast krediidilepinguga kaasneva kohustuse ulatust.
- 3.2. Tarbijale tuleb teenust osutada mõistliku hinna eest ning vältida krediidiandja poolset liigkasuvõtmist ehk välistatud peab olema tarbijakrediidilepingu poolte võimalus kokku leppida makstavates tasudes, mida ühiskonnas üldlevinud arvamuse kohaselt peetakse ebamõistlikult kõrgeks. Eesmärk on kaitsta tarbija õigusi lepingulises suhtes, eeskätt tagada, et tarbija ei peaks tarbijakrediidilepingu alusel kandma ebaproportsionaalselt kõrgeid kulusid (nt intress, lepingutasud jne).
- 3.3. Eeltoodud eesmärki silmas pidades on kehtestatud krediidi kulukuse määrale ülempiir.
- 3.4. Vastavalt võlaõigusseaduse (edaspidi VÕS) § 406² lõikele 1 on tarbijakrediidileping tühine, kui tarbija poolt tasumisele kuuluva krediidi kulukuse määr aastas ületab krediidi andmise ajal Eesti Panga viimati avaldatud viimase kuue kuu keskmist krediidiasutuste poolt eraisikutele antud tarbimisläenude kulukuse määra enam kui kolm korda. VÕS § 406² lõikes 1 nimetatud keskmise krediidiasutuste poolt eraisikutele antud tarbimisläenude krediidi kulukuse määra arvutamisel ei võeta arvesse hüpoteegiga tagatud tarbimisläene. Keskmise krediidi kulukuse määra avaldamise iga aasta 1. jaanuariks ja 1. juuliks korraldab Eesti Pank oma veebilehel.
- 3.5. Krediidi kulukuse määra ülempiiri regulatsiooni kohaldatakse kõikide tarbijakrediidilepingute puhul ning see on suunatud tarbija kaitsmisele.

4. Krediidi kulukuse määra ülempiiri järgimine lepingutes, millega võimaldatakse krediit korduvalt kasutusse võtta

Finantsinspeksioon

- 4.1. VÕS § 406² lõikes 1 on toodud, et krediidi kulukuse määr peab krediidi andmise ajal vastama krediidi kulukuse määra ülempiirile.
- 4.2. Krediidi kulukuse määra tühisust tuleb kontrollida iga krediidi väljastamisel, kui tarbija peab tegema krediidi väljamaksmiseks eraldi tahteavalduse ja kui krediidiandja on kehtestanud krediidi väljastamisele eeltingimused. Krediidi andmise aega tuleb sellistel juhtudel tõlgendada laialt, kuna väljamaksetaotluse rahuldamise toiming ja seejärel krediidi väljamaksmine on Finantsinspeksiooni jaoks käsitletav krediidi kulukuse määra ülempiiri regulatsiooni kontekstis iseseiseva krediidi andmisena. Seda arvestades tuleb iga sellise krediidi andmisel hinnata selle konkreetse krediidi vastavust krediidi kulukuse määra ülempiirile.
- 4.3. Krediidi andmise aja lai tõlgendus aitab tagada, et krediidiandja, ja asjakohasel juhul krediidivahendaja, ei käitu tarbija suhtes liigkasuvõtlikult, mitte ainult lepingu sõlmimise hetkel, vaid kogu krediidilepingu kehtivusaja jooksul.
- 4.4. Krediidiandjal, ja asjakohasel juhul krediidivahendajal, tuleb seega krediidi kulukuse määra ülempiiri vastavuse hindamisel, enne krediidisumma väljastamist, järgida krediidi kulukuse määra arvutamise aluseid ja asjakohaseid eelduseid, mis tulenevad VÕS § 406 – 406¹. See tähendab kõikide krediidisummade puhul, mis väljastatakse tarbijale kehtiva lepingu alusel määratud ülempiiri ulatuses ja mille saamiseks tuleb tarbijal esitada krediidiandjale, ja asjakohasel juhul krediidivahendajale, eraldi tahteavaldus väljamaksetaotluse näol.
- 4.5. Krediidiandja peab oma tegevuses muu hulgas lähtuma ametialasest hoolikusest, mille kasutamist tarbijate suhtes võib ettevõtjalt õigustatult eeldada, ja mis on vastavuses ausate kaubandustavade ja/või hea usu üldpõhimõtetega ettevõtja tegevusalal. Krediidiandja peab vastama õigusaktidest tulenevatele nõuetele igal ajahetkel ning oma tegevustes üles näitama piisavat asjatundlikkust, ausust, täpsust ja hoolikust, et tagada tarbijate huvide ja õiguste kaitse. See tähendab muu hulgas seda, et krediidiandja on kohustatud oma tegevuses järgima krediidi kulukuse määra ülempiirile kehtestatud nõudeid ning vältima tarbijate huvide kahjustamist liigkasuvõtmise näol. Finantsturul tegutsevatele isikutele on tulenevalt finantsturu mõjust ja olulisusest ühiskonnale seatud kõrgendatud hoolsuskohustus ning spetsiifilised nõuded, mida kõik finantsturu osalised peavad igal ajahetkel täitma.
- 4.6. Eeltoodut arvestades ootame, et krediidiandjad, ja asjakohasel juhul krediidivahendajad, järgivad krediidilepingutes, mis on sõlmitud pika tähtajaga või tähtajatult ja võimaldavad kindlaksmääratud ülempiiri ulatuses krediiti korduvalt kasutusse võtta ja mille kasutusse saamiseks tuleb tarbijal esitada eraldi tahteavaldus väljamaksetaotluse näol, krediidi kulukuse määra ülempiirile vastavust iga üksiku krediidisumma väljastamisel kogu krediidilepingu kehtivusaja jooksul.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Kilvar Kessler
juhatuse esimees

Teele Jürjer 668 0503
Teele.Jyrjer@fi.ee